

KLAIPĖDOS MIESTO TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMO KONCEPCIJOS EKSPERTINIS VERTINIMAS

Ekspertinį vertinimą atliko

atestuota architektė Giedrė Filipavičienė (AM atestato Nr. A032)

nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiosios ekspertizės specialistė (KPD atestato Nr. 3241)

ICOMOS Lietuvos NK narė

I. Ekspertinio vertinimo pagrindas

UAB „Urbanistika“ 2018-02-14 pateiktas prašymas (2018-02-14 raštas Nr. SR 18-86 URB)

II. Ekspertinio vertinimo objektas

Klaipėdos miesto teritorijos bendrojo plano keitimo bendrojo plano sprendinių formavimo (konceptija) nekilnojamojo kultūros paveldo dalis.

III. Ekspertiniam vertinimui pateikta medžiaga (elektroniniu paštu atsiųsta elektroninė versija):

1. UAB „Urbanistika“ 2018-02-14 raštas Nr. SR 18-86 URB.
2. Klaipėdos miesto teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos aiškinamasis raštas AR_KLP_BP_KONC2018-02-12.
3. Klaipėdos miesto teritorijos bendrojo plano keitimo išorės struktūros schema BR_ISORE_KLP_BP_KONC2018-02-12.
4. Klaipėdos miesto teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos Nr. 1 brėžinys BR_V1_KLP_BP_KONC2018-02-12.
5. Klaipėdos miesto teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos Nr. 2 brėžinys BR_V2_KLP_BP_KONC2018-02-12.

IV. Ekspertinio vertinimo tikslas:

Įvertinti Klaipėdos miesto teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos (toliau tekste – KLP_BP_KONC) atitikimą Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą administruojančių institucijų išduotų planavimo sąlygų reikalavimus bei Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo ir kitų LR teisės aktų, reglamentuojančių nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą, nuostatas.

V. Ekspertinio vertinimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti pateiktą KLP_BP_KONC medžiagos dalį.
2. Įvertinti KLP_BP_KONC dalies, susijusios su kultūros vertybių apsauga, apimtį ir sudėtį.
3. Įvertinti KLP_BP_KONC variantų poveikį kultūros vertybių apsaugai.
4. Pateikti išvadas bei rekomendacijas tolimesniam sprendinių formavimui.

VI. Bendras pateiktos medžiagos apibūdinimas:

Pateiktame KLP_BP_KONC aiškinamajame rašte aiškiai suformuluotos Klaipėdos miesto esamos būklės įvertinimo išvados, nustatyti probleminiai arealai bei plėtros koncepcijos kūrimo metodiniai principai. Kadangi atsiųstoje medžiagoje buvo pateiktos tik esamos būklės įvertinimo išvados, sunku spręsti, ar buvo

išanalizuota esama kultūros vertybių būklė, galiojančio bendrojo plano sprendinių poveikis paveldo apsaugai.

VII. KLP_BP_KONC nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos dalies vertinimas:

1. **Esamos būklės įvertinimo išvados.** (AR_KLP_BP_KONC2018-02-12, p. 3.8) – šioje aiškinamojo rašto dalyje pateiktas glaustas Klaipėdos miesto raidos apibūdinimas, išsamiai aprašytas kultūros vertybių unikalumas, reikšmė. Kadangi rengiamas bendrojo plano keitimo dokumentas, kuriame bus nustatytos prioritutinės veiklos kryptys, esamos būklės išvadose turėtų būti pateiktas kultūros vertybių būklės apibūdinimas, šiuo metu mieste vykstančių urbanizacijos procesų poveikio paveldui įvertinimas. Esamos būklės apraše didžiausias dėmesys sutelktas Klaipėdos senamiesčiui, miesto istorinei daliai, vad. Naujamiesčiu, gynybiniais kompleksams. Tai iš tiesų reikšmingiausios miesto vertybės. Tačiau neužsimenama apie reikšmingo kuršių paveldo – Žardės ir Purmalių piliakalnių bei dvarų, supančių miesto istorinį branduolį, būklę. Įvertinimo išvadose neužsiminta apie Pasaulio paveldo objekto dalies – Kuršių nerijos nacionalinio parko šiaurinėje dalyje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių būklę bei problemas, susijusias su šios teritorijos apsauga.
2. **Bendrojo plano koncepcijos esminės nuostatos. Kultūros paveldo politika.** (AR_KLP_BP_KONC2018-02-12A, p. 5.4).
Kultūros paveldo apsaugos strateginės nuostatos pagrįstos patvirtintu dokumentu, išdėstytos tiksliai ir aiškiai. Klaipėdos, kaip uostamiesčio identiteto stiprinimas – viena iš prioritетinių krypčių, reikšminga Klaipėdos paveldo savitumui išsaugoti bei miestui pritraukti daugiau investicijų. Teisingai pažymėta vidaus vandenų paveldo atgaivinimo kryptis. Tačiau nėra pilnai išspręstas uždavinys, iškeltas bendrojo plano keitimo tiksluose ir uždaviniuose (AR_KLP_BP_KONC2018-02-12, p. 5.1) „...nustatyti urbanizuotų teritorijų prioritетinės plėtros kryptis ir režimus (saugojimas, modernizavimas, konversija ...)...“. Manau, kad Klaipėdos senamiesčio, Miesto istorinės dalies, vad. Naujamiesčiu ir kitų vertybių teritorijoms turėtų būti nustatyta prioritетinė plėtros kryptis - saugojimas^{1,2}, ir tai reikėtų įvardinti jau koncepcijos esminėse nuostatose.
3. **Klaipėdos miesto teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcija Nr.1. Nekilnojamas kultūros paveldas.** (AR_KLP_BP_KONC2018-02-12, p. 8.8).
KLP_BP_KONC Nr. 1 kultūros paveldo sprendiniais siekiama išsaugoti ir atskleisti kultūros vertybes. Teigiami paveldui sprendiniai – nustatytos prioritетinės plėtros kryptys – savitumo išsaugojimas, kryptingas vystymas. Paminimos visos reikšmingiausios paveldo grupės – vietovės, karinis paveldas, dvarai, kuršių paveldas.
Pastebėtas trūkumas – nenurodytos konkrečios priemonės minimų paveldo grupių išsaugojimui bei atskleidimui.
4. **Klaipėdos miesto teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcija Nr.2. Nekilnojamas kultūros paveldas** (AR_KLP_BP_KONC2018-02-12, p. 9.8.).

¹ „Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą sudaro: 1) apskaita; 2) skelbimas saugomu; 3) saugojimas – tvarkyba ir naudojimas; 4) pažinimas, jo sklaida; 5) atgaivinimas (reabilitacija) (LR NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMAS, 4 str. Žin. 1995, Nr. 3-37, i. k. 0941010ISTA000I-733)

² „Saugojimas nustatomas įvairių statusų turinčioms saugomoms teritorijoms ir teritorijoms, kurių vertingąsias savybes būtina išsaugoti jų nekeičiant. Šiose teritorijose numatoma statyba gali būti vykdoma teisės aktų nustatyta tvarka atliekant tvarkybos darbus: konservavimą, restauravimą, atkūrimą ar pritaikymą „ (TERITORIJŲ PLANAVIMO NORMOS, p. 10; (TAR 2014-01-08, i. k. 2014-00091)

KLP_BP_KONC Nr. 2 kultūros paveldo sprendiniais, kaip ir koncepcijos Nr. 1 sprendiniais siekiama to paties tikslo – kultūros vertybių išsaugojimo.

Teigiamas paveldui sprendinys – nustatytos konkrečios priemonės kryptingam visų reikšmingiausių paveldo grupių tvarkymui.

Pastebėtas trūkumas – kiek abstraktus Žardės piliakalnių ir gyvenviečių pritaikymo priemonių apibūdinimas. Svarbu būtų įjungti šiuos unikalius objektus į bendrą lankytiną Klaipėdos paveldo objektų sistemą.

VIII. KLP BP KONC variantų poveikis kultūros vertybių apsaugai

Abiejuose koncepcijos variantuose yra nurodytos prioritetinės plėtros kryptys, numatant Klaipėdos kultūros vertybių savitumo išsaugojimą, kryptingą vystymą.

Koncepcijoje Nr. 1 numatoma miesto plėtra, formuojant daugiafunkcinį centrą miesto istoriniame branduolyje (kaip tai yra šiuo metu) skatins investicijas į Senamiesčio ir Naujamiesčio teritorijas, tačiau tuo pačiu sukels nemažai konfliktinių situacijų, nes kol kas nėra aiškiai nustatytų šių vietovių paveldosaugos reikalavimų.

Koncepcijoje Nr. 2 siūloma policentrinė miesto urbanistinė struktūra, formuojant kelis daugiafunkcinius centrus, Klaipėdos kultūros vertybių apsaugai žymiai palankesnė, nes dalis centro funkcijų gali būti realizuojama už Senamiesčio ir Naujamiesčio teritorijų ribų.

IX. Išvados bei rekomendacijos tolesniam bendrojo plano pakeitimo sprendinių formavimui

1. Esamos būklės analizės išvadose nėra apibūdinta Klaipėdos miesto nekilnojamojo kultūros paveldo būklė. Rekomenduojama papildyti esamos būklės analizės išvadas kultūros vertybių būklės įvertinimu, paminint visas kultūros paveldo grupes bei saugomas kultūros vertybes, esančias Pasaulio paveldo objekto teritorijoje.
2. Kultūros paveldo politikos aprašyme nėra paminėta prioritetinė tvarkymo kryptis – kultūros vertybių išsaugojimas. Siūlau numatomas priemones papildyti prioritetine vertybių teritorijų plėtros kryptimi - saugojimo režimu (žr. AR psl. 8; p. 2, Bendrojo plano keitimo tikslai ir uždaviniai, p. 5.1).
3. Įvertinant tai, kad bendra nekilnojamojo kultūros paveldo teritorijų prioritetinė plėtros kryptis turėtų būti susiformavusių istorinių urbanistinių struktūrų saugojimas ir atgaivinimas (reabilitacija), o ne naujų urbanistinių struktūrų formavimas, siūloma bendrojo plano sprendiniuose vystyti koncepcijos variantą Nr. 2, kuriame numatoma formuoti kelis bendramiestinius daugiafunkcinius centrus.

Architektė

Giedrė Filipavičienė

2018-03-05